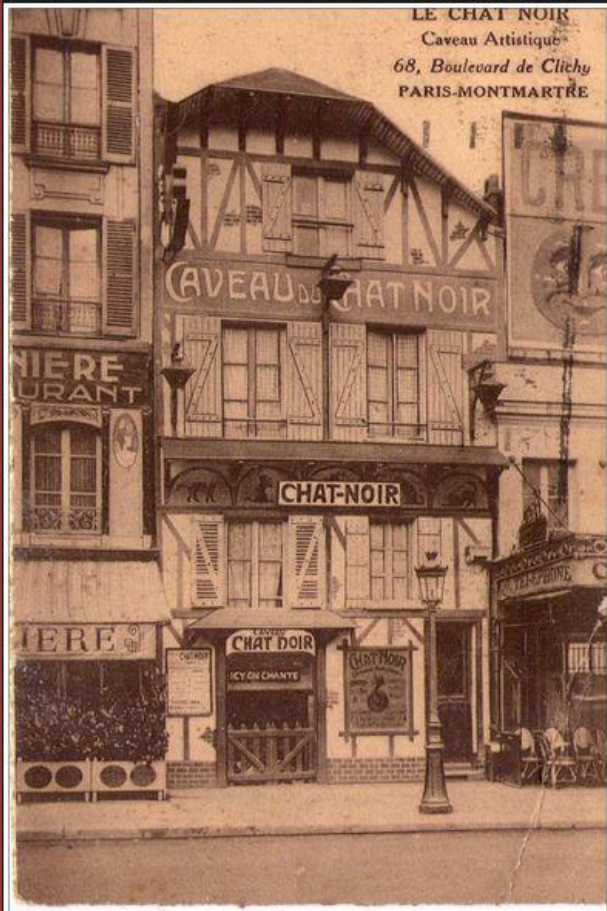

Bekleriz...

Mainz'in tarihi erzak ambarında beni ziyarete geldiğinizde şaşıracaksınız. Ben, kesinlikle tozlu ve sıradan bir arşivden çok daha fazlayım. Tabiri caizse, gençliğime rağmen klasik bir tarzım var. Neredeyse bin metrekarelik alan üzerinde adeta bir müze şıklığında kendimi gösteriyorum. Tabii ki sizin için! Sonuçta benim bir görevim var. Kamunun kültürel yararına. İçimde bütün bir tarzı ve kendine özgü bir sanat akımını barındırıyorum diyebiliriz! Kurucum beni Alman mizahçıların dokümantasyon merkezi olarak kütüğe kaydettirmiş. 1961 yılında, Mainz'e gelir gelmez bana gururla "Alman Kabare Arşivi" ismini verdi.

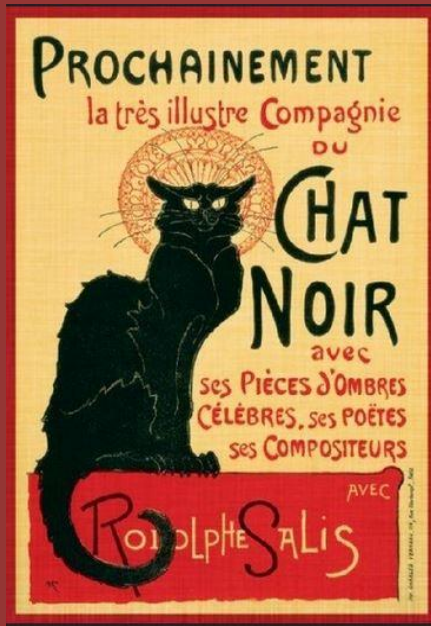
Çalışanlarım dünya çapında mizahın oyun ve sunum şekilleriyle ilgileniyorlar. Bu nedenle yurt dışından çok misafirimiz geliyor. Geçenlerde Moskova'dan bir öğrenci, doktora çalışması için yirmili yıllardan materyal toplamak, Japon bir profesör ise sürgündeki kabare ile ilgilendiği için gelmiş.

Yale Üniversitesi'nden bir araştırma öğrencisi, halk şairinin orta çağdaki siyasi besteci olarak öncü rolünü araştırmak için, arşivin alt katında dokuz ayını geçirmişti. Dünyanın her yerinden devamlı olarak gelen yazılı talepler insanların hazinelerime olan ilgisinin bir kanıtıdır. Bu nedenle yirmi birinci yüzyılın başından itibaren bu güne kadar yaklaşık yüz elliden fazla sergi açtım. Yedi Avrupa ülkesinde. Aralarında Fransa da var. Maison Heinrich Heine der Cité Uluslararası Paris Üniversitesinde: DÜNYA BİR KABARE! Almanya ve Fransa'da edebi kabarenin doğuşu. Ardından Montpellier, Toulouse, Lyon, Dijon. Almanca konuşulan ülkelerde, Alzey'den Zürih'e kadar 100 YILLIK GEÇMİŞİYLE KABARE adı altında değişik yerlerde gösteriler düzenledik. Bu kısmen içimdeki cevheri gösteriyor: Tarzı! Yansıma şeklini. Tarihini. Benim için söz konusu olan sanatçılardır. Ve özellikle de demokrasi ve özgürlüğü hedefleyen sanat olarak kabare. Söz

konusu olan kabarenin yazarlarıdır. Onların hayat hikayeleri. Onlardan bir çoğu acıklı hikayelerdir. Ve tüm zamanlarda ilgi gösteren insanlar için onların anlamı. La belle époque dönemi seyircisi için. İmparatorluk zamanında. Hareket ve sansür arasında. Birinci ve ikinci dünya savaşı arasında. Demokrasi ve diktatörlük, militarizm ve faşizmin arasında. Hayatta kalma sanatıdır söz konusu olan. İçerideki ve dışarıdaki sürgünde. Üsluplar ve iskemleler arasında. Söz konusu olan bizim kültürümüz. Ve değişikliğe uğraması. Eğitim. Ve elbette

gölmek. Dün olduğu gibi bugün de. Kendimize ve başkalarına gölmek. Geçen zaman içinde alaycılığın ve alaylı dilin topoğrafyasıdır söz konusu olan. Tıpkı konunun insancılık ve fazla insancılığın mizah ve şiir sanatı oldu gibi. Absürt ve somut olan. Günümüzün sanatsal biçimde eleştirilmesi. Ve elbette söz konusu eğlencedir. En başından beri. Ve sevgi! Amerikalı filozof George Steiner'e göre, bir araya getirmek aslında, sevginin bir çeşididir. Kabareyi meydana getiren farklı sahne sanatlarının kombinasyonu biçimsel bir kavram olarak on dokuzuncu yüzyıldan sonra ortaya çıkıyor. Bu kombinasyona Fransızca'da "kabare" adı veriliyor. Bir yandan taverna anlamına geliyor ve içinde samimiyeti barındırıyor. Diğer yandan ise bölmeli salata tabağı diğer adıyla "ordövr tabağı" anlamındadır. Bölümler sırasıyla müzik, tiyatro, sunum, dans, eskiz ve resim gibi sahne disiplinlerini temsil ediyor. "Cabarets des Assassins" gibi, cinayet türküleri seslendiren bazı

öncülerden sonra, aslında ressam olan Rodolphe Salis, 1881 yılında bir sonbahar akşamında Montmartre'deki 'Le Chat Noir' isimli meyhanesinde bir fiçinin üzerine çıkıp eğlence düşkünü varlıklı seyircilerine farklı sanatlardan gösteriler sunuyor. Dünyada bugüne kadar zamanı eleştiren edebi kabare olarak tanınan olgu işte bu şekilde ortaya çıktı.

İlk kabare sunucusu olarak Salis, Cabarets Artistiques (kabare artistlerinin) yaratıcısıydı. Yani, salata tabağının ortasındaki tüm malzemeleri birleştiren sos oydu. Sunuşu kötü bir nam salmıştı. Yer yer aşağılayıcı ve agresifti, tıpkı Chanson şarkıları gibi. Entelektüel Paris seyircisini cezbeden ise tam da buydu. Çok geçmeden edebi elit, "Butte sacré" camiasına katıldı. Onları politikacılar ve aristokratlar takip etti. Örneğin Victor Hugo ve Émile Zola; İtalyan özgürlük savaşçısı Giuseppe Garibaldi ve büyük Napolyon'un yeğeni ve küçük

Napoleon'un kuzeni olan Prens Jérôme Bonaparte. Birçok yetenekli şarkıcı, besteci ve konuşmacı sahneye çıktı, bir çoğu daha sonra ünlü oldu, örneğin Fransız kabaresinin ilk büyük kadın şarkıcıları Aristide Bruant ve Yvette Guilbert gibi. Erkek meslektaşları Aristide sosyal eleştirisel şarkılarıyla "Mirliton" adlı lokalinde burjuvanın çifte standardını eleştirerek kariyerini devam ettirmiş ve Henri de Toulouse-Lautrec'in bir plaketi sayesinde bugün hala dünya çapında ününü kaybetmemiştir. 1895 yılına ait iki adet Chat-Noir plaketi kısa bir süre önce, yirminci yüzyılın dönemlerine ait yaklaşık yirmi bin plaket örneği bulunan benim plaket dolabıma girdi. Bu, halkın bir kısmının sanat ve kültüre karşı büyük ilgi duymasıyla başladı. Kabare bunun için, en azından bohem için seçilmiş bir anlatım aracı idi. Yazar Otto Julius Bierbaum bunu şu şekilde yayınladı: "Tüm sanatların rönesansı ve müzikhol hayatı! Yeni bir kültür getireceğiz! Brett'in da üstünde üstinsanı doğuracağız! Bu absürt dünyanın altını üstüne getireceğiz!" Bu sözlerinde ciddi idi! Maalesef daha sonra başkaları dünyanın altını üstüne girdi. Ama ne olursa olsun, 1900'lerde yeni bir şeyler oluyordu. Bir devrim zamanıydı, devrim atmosferi vardı: Zamanın içine atılmış bir varlık olarak insan. Dünya ise kabare! Art Nouveau tarzında olduğu gibi bu yeni sanat tarzı da yeni bir harekete yol açtı, moda oldu, rağbet gördü ve çok geçmeden imparatorluk başkentine uzanan bir akım haline geldi. Oradaki muhafazakar Baron Ernst von Wolzogen 18 Ocak 1901 tarihinde İmparatorluk

ETTS DER KOMIKER
s. Bertin
Kleinkunst
Hede Schupp
Friedrich Schröder
Ritz Lafontaine
Hansotte Demme
Inchese Heyden
Lutz Peck
Inna Nicpvan
Inna-Maria Wegmann
Kleinkunst-Theater
und 20er Uhr
er - 20er Uhr

kuruluşunun otuzuncu yıl dönümünde "Über-Brett!" ile başarılı oldu. İşletmenin "Bina yönetimi" arşivlendi.

Kısa süre sonra Münih'te "On Bir Cellat" oyunuyla Almanya'da ilk gerçek siyasi kabare

sahnelenecekti. Frank Wedekind, Paris'ten gelen Marc Henry gibi, "Elfen"de etkisini gösterdi. Böylece soyum, anne tarafından Fransa'ya, baba tarafından ise Alman İmparatorluğu'na dayanıyor. Eski aristokratlar gibi Avrupa kökleri iç içe girmiş ve sonrasında devamı gelmiş! 1901'de sadece Spree'de edebi kabare işletmesi olan kırk adet kurum açıldı. Viyana'da, "Zum lieben Augustin", "Nachtlicht" ve "Fledermaus" açıldı. İlk çocuğu August Strindberg'den ve ikincisi Frank Wedekind'den olan Frida Strindberg, Londra'da ilk kabareyi açtı. Öncesinde Barselona'da "El quatre Gats" vardı. Krakow, Varşova, Budapeşte ve St. Petersburg'dan Moskova'ya kadar Fransa ve Alman İmparatorluğunu örnek alan kabareler açıldı. Ancak, ticari anlayış ve sunum becerisinin eksik olduğu yerlerde, daha henüz kurulmuş olan birçok dükkân, çok geçmeden kepenklerini indirmeye başladı. Ancak sahne hızı

tutulmuştu. Şimdilik. Daha önce Paris'te de olduğu gibi, bu yeni sanat tarzının karakteristik özelliği "Kneipenbrettel (meyhane insanı), yani 'gezginlerin' sahnesi olacaktı. Onunla sanatçı bohemlerinin rüyası gerçek oldu. Yerleşik sanattan bağımsız ve uzak, kendi eserlerini takdim ettikleri yer. İnsan sahnede bu sanat şeklinin dolaysızlığına hayran kalıyor. Tiyatroda oyun, seyircilerin önünde oynanırken kabarede oyun doğrudan seyirci üstüne oynanır. Bu nedenle katılanlara ücret ödenmesi pek adet değildi. Çoğunun ödemesi besin maddeleri ile yapılıyordu. Veya biriktiriliyordu. Gezgin edebiyatı demişken: Örnekleri ve kökleri orta çağın derinliklerine uzanıyor. "Erzpoet"lerin ahlaki ve satirik şiirleri, aşk ve meyhane şarkıları. Hanns Dieters'in 'Arche Nova' adlı eserinde ilk program, on ikinci yüzyıla ait şarkılarından birindeki 'Archipoeta' rolüne saygı göstergesi niteliğindedir. Yaklaşık üç yüz şarkıdan oluşan, 1803 yılında Bedediktbeuren manastırında keşfedilen ve "Beuren şarkıları" adı verilen en kıymetli koleksiyon, yeni besteleriyle dünya çapında ün kazandı: Carmina Burana. Abartılı oratoryo olarak serseri şairliği. Carl Orff'un muhteşem müziğiyle tüm zamanların ötesine geçmiştir.

Sanatçı boheminin kendisi ise zamana bağlı bir gösteri şeklidir. Böylece yeni küçük sahne sanatları anlık ve ana bağlı olarak yaşar. Münihli Simplicissimus uzun vadede başarılı olan tek örnektir. Bu başarının mimarı, oldukça tutulan bir konuşmacı olmasının yanı sıra parlak bir iş kadını da olan, Kathi Kobus sanat ve ticareti, bir arada yürütmeyi başarmıştı. Şimdiye kadar hiçbir Alman kabare sahnesinin başaramadığını Simpl başardı ve 1903 yılından 1968 yılına kadar, elli altı yıl boyunca ayakta kaldı. Birinci dünya savaşından önce kimler yoktu ki orada? Münih'in hem üst tabakasından hem de halktan pek çok kimse! Deniz aşırı ülkelerden gelen turistler, Galler Prensi. Bulgaristan Çarı Ferdinand.

Belçika kralı! Sanayinin patronları, paralı aristokratlar. 'Yüzbaşı Köpernick' olarak nam salan ayakkabı ustası Wilhelm Voigt, para kazanmak için Simpl'de boy gösteriyor ve para karşılığı imza veriyordu. Ve Hans Böttcher adlı bir şahıs. İlk müdavim müşteri, daha sonra kurumun yazarı olarak; Joachim Ringelnatz adıyla ünlü oldu.

Ellinci yaşında tatlı ve yaşlı bir kadın bana "Katakomp'un Altın Kitabı"nı hediye etti. Uzun zaman önce vefat eden eşi Tibor Kasics ve Werner Finck bu kabareyi 1929 yılında kurmuşlardı. Bu muhteşem hediyein içinde Joachim Ringelnatz'a ait esprili bir vecize ve Erich Kästner'in kitaplarını resimleyen Walter Trier'in orijinal imzası vardı. Hans Albers, Carl Zuckmayer, Klaus ve Heinrich Mann, Walter Hasenclever ve George Grosz, Max Reinhardt,

Erich Mühsam, Gustav Gründgens, Luigi Pirandello ve Erwin Picator, Alfred Döblin ve Richard Huelsenbeck gibi isimlere ait imzalar ve vecizeler.

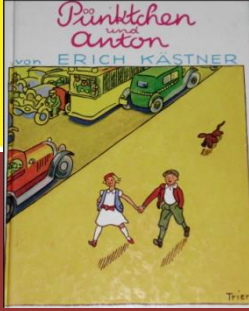
Sonuncusu kabarenin 'Dada' formülünü buldu. "Dada dünyanın kabaresidir, dünya ve kabarenin dada olması gibi." Hugo Ball, Zürih'te Cabaret Voltaire ile büyük savaşın dehşetleri karşısında burjuva dünyasının kayıtsızlığına karşı provokasyon niteliğinde bu edebi tarzı bulmuştur. Kurt Tucholsky ve Walter Mehring 1918'den sonraki dönemin en gözde kabare yazarlarıdır. Seyircilerini edebi eserler ve etkileyici komedilerle eğlendiren, yalnız bırakılmış bir cumhuriyetin kronikçileri, cesur mizahın sözcüleri onlar. Bert Brecht epik tiyatro teorisinde kabareden ilham alıyordu. Otto Reutter'in şansonetleri, Claire Waldoff ve Marlene Dietrich gibi yıldızların seslendirdiği

Friedrich Hollaender ve Rudolf Nelson'un şarkılarıyla kabare özellikle Berlin'de büyük revülerde çeşitli sahnelerde gösteriliyordu. Münih'te, Karl Valentin ile geleneksel-absürt bir

yöntemle, hüznü silüetinden sıyrılmış bir komedyen canlandırılıyordu. Hitler'in iktidara geçmesinden bir yıl önce, yani 1932 yılında Werner Finck utangaç bir vaziyette sahnede duruyor ve öne doğru bakıyor. Naziler iktidara gelirse, neler olabileceğini hayal ediyor ve şu kehanetlerde bulunuyor: "Üçüncü imparatorluğun ilk haftasında geçit törenleri düzenlenecek. Şayet bu geçit törenleri yağmur, dolu veya kar gibi hava şartlarından dolayı iptal edilecek olursa, etraftaki tüm Yahudiler vurulacak." - Bu nüktenin, gerçeğe dönebileceği ise pek yakında anlaşılacaktı.

Nazilerin iktidarda olduğu dönemde Finck espriyi direniş olarak yaşamaya çalıştı. Yüzlerce kabare sanatçısı ve mizahçı, Bin Yıllık İmparatorluğu toplama kampında geçirdi. Örneğin kapımın önünde, Mainz Romano Guardini Meydanı'nda, mizah yıldızı ile ödüllendirilen sanatçıları hatırlayalım. Erich Mühsam, Fritz Grünbaum ve Kurt Geron. Oranienburg, Dachau ve Auschwitz'te öldürüldüler.

8 Mayıs 1945'ten sonra kabare tiyatrosu için gerçek anlamda bir rönesans dönemi başladı. Batı Almanya'da (Trizonezya) mutlu ve melankolik ezgiler yükseliyordu: Yaşasın, hala hayattayız. Düsseldorf komedisinde kabare hem siyasi hem de edebi açıdan belirlediği yeni standartlarla yolculuğuna devam ederken Erich Kästner Münih'te tekrar yazmaya başlıyor ve Günter Neumann'a ait 'Adalılarla' birlikte kabare RIAS-Berlin ile Soğuk Savaş'a doğru sürükleniyordu. Wolfgang Neuss ile birlikte Alman halkının bilinç altına sürgünün ve ekonominin altın yıllarının sonuçları yerleştiriyor ve çok geçmeden Münchner

Lach & Schießgesellschaft ve Berliner Stachelschweine adlı tiyatro toplulukları telejen yılbaşı programları yapıyordu. Böylece geniş bir burjuva seyirci kitlesinin kafasında yavaş yavaş tanınmaya başlandı. O zamanlar televizyon, siyasi kabareyi büyüttü. Doğu Almanya'da (DDR) kabare kırk yılı aşkın süredir mevcut sansür sınırlarının içerisinde neredeyse zorlanmadan kalmıştır. Bazı durumlarda sosyalizmin güzelliğinin arkasına sığınarak. Bu başlı başına ele alınması gereken bir bölüm. Franz-Josef Degenhardt ile kabare, altmışlı yıllarda batıda Neo-Nazilerin ortaya çıkışını eleştiriyor, APO ile (parlamento dışı muhalefet) sıkıntılı yetmişli yıllarda faaliyet gösteriyor ve son olarak da Hans Dieter Hüsç'ün Hagenbuch adlı kitabıyla herkesi ve her şeyi hasta ve meczup ilan ediyordu.

Seksenli yıllarda kabare 'Üç Tornado' ile genç spontane ve alternatif sahnesiyle

sahnenin tozunu attırıyor, Thomas Freitag ile Bakan Kohl parodileri yapıyor, 'Bu bizim ülkemizde' adlı gerçek mizahın mucidi, Gerhard Polt ile zihinsel kökleri yok ediyor, Richard Rogler ile alaycılığın manevi-ahlaki özgürlüğünü destekliyor ve yavaş yavaş ortaya çıkan özel kanallarla giderek çoğalan piyasa değerini keşfediyordu. O zamandan bu yana,

kabare ve komedi, siyasi güdümlü katılım ve para hırsı, Almanya'nın küçük sahne sanatları ve büyük arenalar arasında gidip geliyor. Bir zamanlar dengeleri yıkmaya çalışan "şaka, mizah, ironi ve derin anlam", yüz yılı aşkın bir süre sonra eğlence sektörünün kanunlarına boyun eğmeye başladı. Ülke değişti. Her fırsatta paradigmalar değişiyor. Ancak geçen zaman içinde bu hep böyleydi. Her şeyin bir başlangıcı, gelişme dönemi ve sonu vardır. Ve eninde sonunda bir gün, benim kabare için belgeleyeceğim bir kültürel tarihteki yerini

alacaktır. Öyleyse: Hoş geldiniz! Bienvenue! Welcome! Bekleriz. Zaman ayırın. Ve rezervasyon yaptırın. Ziyaret edin. Belki bir gün karşılaşırız!

Alman Kabare Arşiviniz

